

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא לת.

עין משפט
גר מצוה

ז' א מ"י פ"א מכלות
מ"ת הלכה יג סג
עש"י ט"ו ע"ד ס'
דמו ספ"ד :

מוקף רש"י

מפארין הופיע ממונם
לישראל. הופיע והפיקו
ממונם לשפאל (ברכות
ג). עמד והתיר להם.
להם ויבר גוים. נראה
בענין ישר להפיק (ע"ז
ב). אין מקבלין עליהן
שכר. היתה זו לא טובה
היא אלא שזין מוויין
לקיימן וס' קיימו לא
קבלו שכר (שם ג וע"ז
ג). אלא אדם. ר"י ל"ת
ל"ה אלא קרויים אדם
ולא עובדי כוכבים קרוין
אדם. ור"ש היא דלכ"ה
לה נמכת ימות (פ"א,
סנהדרין טו). למדנו
הורחבם. שאלם לנמס'
נמס' (רש"י ב"מ).

מוסף תוס'

א. [ל]התיר לכתב למימר
הדין מצינו להפיק
לחובי, רעהו (הוא)
דמשלם י"ש שאינו רעהו
הוא חייב יותר מ"ש. למה
ישלם יותר מ"ש. מ"ת
ר"א. ב. דכיון דלענין
ניוק נדרש האי רעהו
ליפוט כוחו של הקוש
דפרישה, א"כ את לן
למידרש נמי מרעהו למה
מויק ליפות כוחו של
הקוש. ר"ש. ג. כלומר
לעולם ע"ג איתיה שפיר
בכלל רעהו מיהו אהו
קרא דרתי' לומר הדת
ממונם לישראל. ר"ש. ע"ז.
ד. דאת ליה
דגול הע"ג אסור מוחשב
עם קונוהו והלכך על
כרחיה האי קרא לענין
גזקן קאמר, דסבא הוא
שיהא מותר בכה"ג ר"ש.
ה. משמע דפארן היא
אומה אחת כמו שפיר.
מוס' שנת ע"ז ד"ה ו' ו'
מזכר. ו. וכולן בבת
אחת נקראים או טיבן או
חובד לבר בודאת ליה
ולמר כדאית ליה. ר"ש.
ז. ולי"ג בריש ס"ז ע"ז
אלוה מתימן יבא. מוס'
ע"ז ג ע"ז ד"ה מלי
ע"י. ח. והנכתיים
בכלל האדם ניהו. מוס'
ימות ס' ע"ז ד"ה ו' ו'
הויני טעמא דהאדם הו'
מיעוט אחר מיעוט, אדם
הו' מיעוט האדם הו'
מיעוט אחר מיעוט כאומר
המיושר שבאדם כמו הירך
המיומנת שברוך, ואין
מיעוט אחר מיעוט אלא
לכות. הא"ש בשמ"ק.
ט. דאינו אומר לן לקרותו
אדם בלשון חשיבות אלא

דאם בן כתרוב רחמנא גבי מועד. וליכא למימר דכי כתב רחמנא רעהו בתם לפטור תם הדיוט בהקדש קאתי ומועד דקאף קאף
וליה לא כתביה רחמנא גבי מועד. דלא חייביה רחמנא צמועד אלא במקום שחייב בתם ולפטור לגמרי בשמיהם הדיוט בהקדש נמי לא
אתי דא"כ לכתביה רחמנא גבי מועד דהו' רבותא טפי וגם ליכא למיטעי למדרשיה אלא לפטור. וכו"ש בתם אלא ודאי מדלא כתב גבי מועד
אתא רעהו לחייב תם בהקדש נוק שלם וה"ה שאל לפטור לגמרי תם בהקדש בהדיוט. וכיון דתם פטור מועד נמי פטור וה"ק קרא רעהו
הוא דליכא חילוק בין תם למועד
אלא כשאלו רעהו לא להדיוט בהקדש
חייב והקדש בהדיוט פטור:

עמד והתיר ממונן לישראל.
משמע דוקא בענין זה
שנגח (ש) שור שלם שור שלם א' ולמ"ד
כפ' בתרא (לקמן ד ק"ג). גול כעני
אסור ניהא' אכל למ"ד מותר קשה:
מפארין הופיע ממונן לישראל.
ההפיק והתיר ממונן שקיבצ
והחזיר המורה צבל האומות ולא
קבלוה משמע שר"ל דפארן נגלה
לאומות וכן משמע בתרגום יושלמי
דמתרגס ממונא דגבאלא תאגלי לבני
שמעאל ופארן ארץ שמעאל היא
כדכתיב צבגו ומשכ צמדבר פארן
וצריש מסכת ע"ז (דף ג: וס' ט) א"ת
דגרסי מלי צעי בשעיר מלי צעי
צפארן (קשה דצבש פ' ר"ע (ד' עט).
משמע דפארן הוא סני דקחשיב ה'
שמות שנקרא לו מדבר לין מדבר קדש
מדבר פארן מדבר סני מדבר קדמות
ונראה דמדבר סני מדבר גדול ומלא
אחד נקרא סני ומלא אחר נקרא פארן
וכל חמשה שמות דקחשיב בשמכת שבת
חמשה חלקים היו זו של אחד שמו
נקרא כן ו' וע"ז דקדושה הם לכל
השמות אין להקפיד על זה ובאומר
דשמו פארן נגלה לבני שמעאל:
א"כ האדם. מימה הא אין עובדי
כוכבים קרוין אדם כדמניא

כפ' המקבל (צ"מ ק"ד): אמר רש"י
אין קברי העובדי כוכבים מטמאים
באלה שגאמר אדם כי ימות באלה
אדם קרויים אדם ואין העובדי כוכבים
קרויים אדם וצ"ד מ"ממות (מסנהדרין
דף נט. וס' ט) פי' צונטרס דר"מ
דהלכ' כרנצן דפליגי עליה דרבי
שמעון בן יוחי צפרק הבא על ביממו
(ימות דף ס' וס' ט) ורבינו תם
מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם
מעט מדפריך צינמוט מקראי
דנביאים ולא פריך מקראי דמורה
דהאדם והבהמה אשר ימלא צדה
(שמות ט) אך התם הו' קודם מתן
תורה וא"כ ח"כ הוה ליה למימר אדם
ט ולא נאמר אלא האדם לא פירכא
היא דהך צרימא ממניא צ"כ וטובא

איכא תם צכי האי גוונא דקמתי תם וכן הוא אומר (ישעיה ט) פתחו שערים (ראשית) ויבא גוי וגוי ויבאו כהנים לוי ישראלים לא
נאמר אלא גוי דניק וכן הוא אומר הטיבה (ה'ן) לטובים כהנים לוי ישראלים לא נאמר אלא לטובים הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה
הרי הוא ככהן גדול וא"ת והא עובדי כוכבים נמי קרויים אדם כדכתיב לוי ה' שיהי לנו צדק עלינו אדם וי"ל דבמקום שמוכר השם מוכר
עובדי כוכבים בלשון אדם כלומר דבר חלש נולד מאלים וכן גבי חירס (מוקף כח) אתה אדם ולא אל וכן מה יעשה לי אדם (פ"ה ק"ט) ורבי"א
הקשה מדכתיב (ישעיה מג) ואמן אדם תחתיך ותירך דדרשינן ואמן אדום תחתיך גבי ההוא רומאה צפרק בתרא דצרכות (דף סג:) והא דלאמר
צהשולא (גיטין דף מו.) יש קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל לחפור בה צורות שחין ומערות מדכתיב והארץ נתן לבני אדם בני אדם משמע אדם
הראשון: ה"ר הוא כבהן גדול. הא דנקט כהן גדול משום דדרשינן בטובה (דף ט: י) יקרה היא מפנינים מכהן גדול הנכנס לפני ופנינים:
קראו ושנו ושאלו. וא"ת והא אמרינן בתניגה (דף ג.) המלמד תורה לעובד כוכבים עובר צעשה דמגיד דבריו לעובד (מהלל קמ) ור"ש
לומר דבע"כ עשו ע"פ דברי המושל ולא נתייבזו למסור עצמם. אי נמי עשו עצמם גרים כדא"י בספרי דפרשה אף חובצ עמים:
נשא משה ק"ו וחומר. אור"ת דלאו דוקא אלא כלומר עמיד משה לישא ק"ו אס לא שהחירו הכמוצ תחילה דקודם נאמר אל
מלך את מואב ממה שנאמר לרוך את המדיינים והייתם אותם כדדרשינן עתה ילחכו שלח היה ממייראה בלך אלא מלחמה
צעלמא שלא היו מותרין אלא בצנגריא וקרא דמדין אחר משמע דבלק היה והא דקאמר נמי הקדוש צרוך הוא לנמשה לא
כשעלתה על דעתך לאו דוקא הקשה הרי"ר אלמנן דהכא משמע דאחר שנאמר לרוך את המדיינים. עדיין היו מותרין שלא לגור

הופיע. גילה ממונן והחזירו: מפארן.
כשקיבצ והחזיר המורה על כל
האומות ולא קיבלוה: והגלה אוס.
כגון כפמורים היואלים מכפמור
(דכ"ס ג) וכגון וצשעיר ישנו החורים
וגו' (ס' וכן אומות הרבה: לומר
שאפי' מקיימין אוסן נו'. שהרי אינם
מגוים אצל מעושין לא פטרין: למדנו
סורפסס: חון מדני זה. והס לא
גילו להם טעמו של דבר שיהא ממונן
של כעני צחוקת הפקר מפני
הסכנה: דגידופא הוא. כלפי מעלה:
מואלים

שור של כעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק
שלם שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ואומר הופיע מהר פארן
מאי ואומר וכי תימא האי עמד וימודד ארץ מבע' ליה לכדבר מתנה
וכדבר יוסף ת"ש הופיע מהר פארן ממונן לישראל מאי
דרב מתנה דא"ר מתנה עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע
מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום עמד והגלה אותם אדמתם
ומאי משמע דהאי ויתר לישנא דאגלווי הוא כתיב הכא ויתר גוים וכתבי
התם צ"נתב בהן על הארץ ומתרגם לקפצא בהן על ארעא מאי רב יוסף
ד"א יוסף עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו
עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם איתגורי אתגא א"כ מצינו חומא
נשכר אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן
שכר ולא (והתניא ר"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן
גדול ת"ל יאשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ולוים וישראלים לא
נאמר אלא אדם הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול
אמרי אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה
ד"א ר' הנינא (אגדול המצווה ועושה ויתר ממי שאינו מצווה ועושה: ת"ר
וכבר שלחה מלכות רומי' שני סרדיומות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם
קראו ושנו ושאלו בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת
הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כעני פטור
של כעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם ממו"נ אי
רעהו דוקא אפילו דכעני כי נגח דישאל ליפטור ואי רעהו לאו דוקא אפילו
דישראל כי נגח דכעני לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות רב
שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא אמרו ליה רבנן לעולא קום ניול גינתמיה
אמר להו מאי אית לי גבי נחמתי דבבלאי דגידופא הוא דאמרי מאי אפשר
למיעבד דאפשר למיעבד עבדי אול הוא לחוראי גביה א"ל (ויאמר ה') (אל
משה) אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה וכי מה עלה על דעתך של
משה לעשות מלחמה שלא ברשות אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר ומה מדיינים
שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צרוך את המדיינים והכיתם אותם
מואבים

לנגוחו בלשון ביון ושפלות. מוס' ע"ז ג ע"ז ד"ה הסיס. י. ר"ל אדם שהוא בויו. מוס' ע"ז טס. יא. ומיך ליה לא עשה כן לכל גוי. ר"ש. יב. והירגו. ר"ש. יג. ויהיונו אחר מעשה דרבלם. ר"ש.

אם בן כתרוב רחמנא גבי מועד. וליכא למימר דכי כתב רחמנא רעהו בתם לפטור תם הדיוט בהקדש קאתי ומועד דקאף קאף
וליה לא כתביה רחמנא גבי מועד. דלא חייביה רחמנא צמועד אלא במקום שחייב בתם ולפטור לגמרי בשמיהם הדיוט בהקדש נמי לא
אתי דא"כ לכתביה רחמנא גבי מועד דהו' רבותא טפי וגם ליכא למיטעי למדרשיה אלא לפטור. וכו"ש בתם אלא ודאי מדלא כתב גבי מועד
אתא רעהו לחייב תם בהקדש נוק שלם וה"ה שאל לפטור לגמרי תם בהקדש בהדיוט. וכיון דתם פטור מועד נמי פטור וה"ק קרא רעהו
הוא דליכא חילוק בין תם למועד
אלא כשאלו רעהו לא להדיוט בהקדש
חייב והקדש בהדיוט פטור:

עמד והתיר ממונן לישראל.
משמע דוקא בענין זה
שנגח (ש) שור שלם שור שלם א' ולמ"ד
כפ' בתרא (לקמן ד ק"ג). גול כעני
אסור ניהא' אכל למ"ד מותר קשה:
מפארין הופיע ממונן לישראל.
ההפיק והתיר ממונן שקיבצ
והחזיר המורה צבל האומות ולא
קבלוה משמע שר"ל דפארן נגלה
לאומות וכן משמע בתרגום יושלמי
דמתרגס ממונא דגבאלא תאגלי לבני
שמעאל ופארן ארץ שמעאל היא
כדכתיב צבגו ומשכ צמדבר פארן
וצריש מסכת ע"ז (דף ג: וס' ט) א"ת
דגרסי מלי צעי בשעיר מלי צעי
צפארן (קשה דצבש פ' ר"ע (ד' עט).
משמע דפארן הוא סני דקחשיב ה'
שמות שנקרא לו מדבר לין מדבר קדש
מדבר פארן מדבר סני מדבר קדמות
ונראה דמדבר סני מדבר גדול ומלא
אחד נקרא סני ומלא אחר נקרא פארן
וכל חמשה שמות דקחשיב בשמכת שבת
חמשה חלקים היו זו של אחד שמו
נקרא כן ו' וע"ז דקדושה הם לכל
השמות אין להקפיד על זה ובאומר
דשמו פארן נגלה לבני שמעאל:
א"כ האדם. מימה הא אין עובדי
כוכבים קרוין אדם כדמניא

כפ' המקבל (צ"מ ק"ד): אמר רש"י
אין קברי העובדי כוכבים מטמאים
באלה שגאמר אדם כי ימות באלה
אדם קרויים אדם ואין העובדי כוכבים
קרויים אדם וצ"ד מ"ממות (מסנהדרין
דף נט. וס' ט) פי' צונטרס דר"מ
דהלכ' כרנצן דפליגי עליה דרבי
שמעון בן יוחי צפרק הבא על ביממו
(ימות דף ס' וס' ט) ורבינו תם
מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם
מעט מדפריך צינמוט מקראי
דנביאים ולא פריך מקראי דמורה
דהאדם והבהמה אשר ימלא צדה
(שמות ט) אך התם הו' קודם מתן
תורה וא"כ ח"כ הוה ליה למימר אדם
ט ולא נאמר אלא האדם לא פירכא
היא דהך צרימא ממניא צ"כ וטובא

אם בן כתרוב רחמנא גבי מועד. וליכא למימר דכי כתב רחמנא רעהו בתם לפטור תם הדיוט בהקדש קאתי ומועד דקאף קאף
וליה לא כתביה רחמנא גבי מועד. דלא חייביה רחמנא צמועד אלא במקום שחייב בתם ולפטור לגמרי בשמיהם הדיוט בהקדש נמי לא
אתי דא"כ לכתביה רחמנא גבי מועד דהו' רבותא טפי וגם ליכא למיטעי למדרשיה אלא לפטור. וכו"ש בתם אלא ודאי מדלא כתב גבי מועד
אתא רעהו לחייב תם בהקדש נוק שלם וה"ה שאל לפטור לגמרי תם בהקדש בהדיוט. וכיון דתם פטור מועד נמי פטור וה"ק קרא רעהו
הוא דליכא חילוק בין תם למועד
אלא כשאלו רעהו לא להדיוט בהקדש
חייב והקדש בהדיוט פטור:

עמד והתיר ממונן לישראל.
משמע דוקא בענין זה
שנגח (ש) שור שלם שור שלם א' ולמ"ד
כפ' בתרא (לקמן ד ק"ג). גול כעני
אסור ניהא' אכל למ"ד מותר קשה:
מפארין הופיע ממונן לישראל.
ההפיק והתיר ממונן שקיבצ
והחזיר המורה צבל האומות ולא
קבלוה משמע שר"ל דפארן נגלה
לאומות וכן משמע בתרגום יושלמי
דמתרגס ממונא דגבאלא תאגלי לבני
שמעאל ופארן ארץ שמעאל היא
כדכתיב צבגו ומשכ צמדבר פארן
וצריש מסכת ע"ז (דף ג: וס' ט) א"ת
דגרסי מלי צעי בשעיר מלי צעי
צפארן (קשה דצבש פ' ר"ע (ד' עט).
משמע דפארן הוא סני דקחשיב ה'
שמות שנקרא לו מדבר לין מדבר קדש
מדבר פארן מדבר סני מדבר קדמות
ונראה דמדבר סני מדבר גדול ומלא
אחד נקרא סני ומלא אחר נקרא פארן
וכל חמשה שמות דקחשיב בשמכת שבת
חמשה חלקים היו זו של אחד שמו
נקרא כן ו' וע"ז דקדושה הם לכל
השמות אין להקפיד על זה ובאומר
דשמו פארן נגלה לבני שמעאל:
א"כ האדם. מימה הא אין עובדי
כוכבים קרוין אדם כדמניא

כפ' המקבל (צ"מ ק"ד): אמר רש"י
אין קברי העובדי כוכבים מטמאים
באלה שגאמר אדם כי ימות באלה
אדם קרויים אדם ואין העובדי כוכבים
קרויים אדם וצ"ד מ"ממות (מסנהדרין
דף נט. וס' ט) פי' צונטרס דר"מ
דהלכ' כרנצן דפליגי עליה דרבי
שמעון בן יוחי צפרק הבא על ביממו
(ימות דף ס' וס' ט) ורבינו תם
מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם
מעט מדפריך צינמוט מקראי
דנביאים ולא פריך מקראי דמורה
דהאדם והבהמה אשר ימלא צדה
(שמות ט) אך התם הו' קודם מתן
תורה וא"כ ח"כ הוה ליה למימר אדם
ט ולא נאמר אלא האדם לא פירכא
היא דהך צרימא ממניא צ"כ וטובא

יח א ב מ"י מ"ד מה' ;
מתמאי משכב ומשכב
הלכה :
יב ג מ"י פ"ח מה' ;
עברה הלכה י' קמג
עשה כן טו"ש א"ש"ע כ"י
קט

מוסף רש"י

דקאמרה מואב. משמע
מלאי דקאמרה
בן עמי. גלגון נקיה
הוא דלא לתת להדיע
דמלאי מתמיה (שם).
אל תגורם ואל תגור
בם. ומלאי כתיב ביה
למחמה. שמע מנה דאפילו
לכמה לא לעברת להו. ולא
עד אלא אפילו נכריה
דקרימיה מואב. המוצא
פרכמיה, דכתיב ותשכב את
אביה ונעשרה כתיב ותשכב
עמו (שם). כותים גרי
אריות הן. דכתיב כספר
מלכים וישלח ה' כסם את
האריות, ומתיריהו דכתיב
הסם בגלות שומרון
(יבמות כד) והי אלה
כתיב גמורים (שם).
כ"ל הכתובים.
שנמלאו בגמורים (יבמות
טז). הבאים מרקם
טוריים. שכן עמי
סוכים דומן טוריה (דה
טז) לפי שלא נזר על תמי
עובדי כוכבים (יבמות טז).
עובדי שיהן גרים, ודמן
מטמא (שם) ודמן טמא
(דה טז). ורעוים. שאין
מנעיין את תמיהם (שם)
המטמא דדם שוף על פי
כתמיהם, שוף על פי
שטמא שומרון, הכותים ר"מ
הס (יבמות טז). מביין
הנכרים. שאין ישראל
דמיס שם (שם). אלא
דנחשדו. ומכשפין שיש
(דה טז). גרי אמת הן.
מתחילת גרים גמורים היו
ועבדי השעוים (שם).
ההגוין גרים (יבמות טז).
שיש להם קנס.
לא אמת ארס תמיין
אלהים ממשיס כסף דכתיב
(דברים כב) ונתן האיש
הנכשטין והוא אקרויה
הבא על המזמרה.
ואע"י דלא קיימן ביה
ולו תהיה לנשה שהרי
איהו לרעה לקיימה. אפילו
הי ים לה קנס (שם)
(ר"י). ועל הנתניה. מן
הנכשטין והוא אקרויה
לקבל דדוד גור עליהם
כדמתיין צינתם (שם).
ועל ש' ונתן ושאיני מיס
חוטבי עמי ושאיני מיס
וגו' (יהושע ט) קרי להו
נמיס (כתובות כט). ועל
הבוותיה. קסבר גרי אריות
הן וישן גלגון לא תתמן
בם (שם) וגי' ותיס (שם).

והכבדים משהרבים. פירק דס
הדה (דה טז) פריך
אי דשראל מטרהין דמאן מטמו ומשני
מזין שראל ומזין הכותים כדמתייהו
טמאים לכ"ע דכותים גרי אמת הן
והנמלאים צערי ישראל טהורין שלא
נחשדו על כתמיהם ואכזעוי מנעיין
להו והנמלאים צערי הכותים ר"מ
מטמא דנחשדו על כתמיהם והכותים
מטהרים דלא נחשדו:
ע"ה הנתניה. ככתובות פ"ט
דאלטרין לאשמעינן שיש
להם קנס אע"פ שדוד גור עליהם
והקשה ר"ת דמדאורייתא אסורי
נלאו דלא תתמן כדמתיין רבא
דנצינתן
ב' הערל (יבמות דף טו). דנצינתן
לית להו תמיות וכי מנעיין אית להו
תמיות ובפרק אלו הן הלוקין (מסות
יג). קחשיב נמינא¹ וקתם נמינה
דקמני בכל מקום היינו בניורת
שיש לה קנס ותפסי צה קדושין
ובפרק ש' מותרות (יבמות פה:) משמע
נמי דנמינה דאורייתא דלמנר ממורת
ונמינה איכא צינייהו למ"ד דאורייתא
הא נמי דאורייתא וצריס אלו נערות
(כתובות דף טט). גבי פלוגתא דשמעון
התימני ור"ש בן מנסיא ואור"ת דדוד
לא גור עליהם אלא שעבר² אצל מדאורייתא אסורי לצא בקהל מלא
מתתמן בם וצריס אלו נערות ראו להאריך צוה יומר:
וע"ה הבורית. סוגיא דשמעון מוכחא דקסבר גרי אמת הן וא"ת
א"כ מה חידוש לומר שיש להם קנס וכי תימנא משום דלמנר רבה צפרק עשרה יוחסין (קדושין דף טו). ממנור מאחזתו ומנאשת איש
נעטרבו צהן מרישא שמעיין ליה דיש להן קנס ואפילו דחי ממנור וכ"ש ספק ממורת וי"ל דהיא גופה קמ"ל דגרי אמת הן דלס היו גרי
אריות לא היו להן קנס וא"ת ולרבא דלמנר צפרק עשרה יוחסין (שם)¹ דעמד ושפחה נעטרבו צהן אמאי יש להן קנס ניימא לה איימי
ראיה דלאו שפחה אה ושקול דהא שפחה אין לה קנס כדמוכח באלו נערות (כתובות ד' כט). ועל כרחק לאו מטעם שהיא בחזקת
צבולה אין לה קנס כדלמתיין צירושלמי דשפחה אפילו משומרת אין לה קנס ואע"ג דרובן לאו שפחה נינהו מ"מ תקשה לשמואל דלמנר
אין הולכין בזמנן אחר משום דכל חדא מוקמינן לה בחזקת אביה² שהשפחות נעטרבו צהן ונשאו לכותים אף על גב דלרבא
פסלו כותים משום אסור שפחה ולא מוקמינן להו בחזקת אביהן מ"מ לענין קנס לא מחשבינן להו כשפחה שלא יהא חוטא נשכר
ואף על גב דנקט רבא עבד ושפחה לאו דוקא לפי מה שפירס שהשפחות נשאו לכותים והכותים לעבד ואסן כן משום עבד אין
לפוסלן דנכרי ועבד הנצ על צה ישראל הולד כשר: ד"ה³ נקנום. מדרבנן לדרבנן נמי היו מני למיפדך דמדור רבנן דקנסין
להו דקמני שור של ישראל שנגה שור של כותי פטורי⁴ אלא משום דקתם מנעיין רבי מאיר פריך מרבי מאיר ארצי מאיר:
מאיר

מואבים עצמן לא כל שכן אמר לו הקב"ה לא
כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי
פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות
המואביה ונעמה העמונית והלא דברים ק"ו
ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה
על ב' אומות גדולות ולא החריבן בתו של
רבי אם כשרה היא וראויה היא לצאת ממנה
דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה
(אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן
אין הקב"ה מוקפח שכר כל בריה אפילו שכר
שיחה נאה דאילו בכירה דקאמרה מואב
אמר לו הקב"ה למשה יאל תצר את מואב
ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא
הא אנגריא עביד בהו צעירה דקאמרה בן
עמי א"ל הקב"ה למשה וקרבת מול בני
עמון אל תצורם ואל תתגר בם כלל דאפילו
אנגריא לא תעביד בהו וואמר ר' חייה בר
אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים
אדם לדבר מצוה שבשביל לילה אחת
שקרבתה בכירה לצעירה קרבתה ארבע
דורות לישראל עובד ישי ודוד ושלמה ואילו
צעירה עד רחבעם דכתיב וישם אמו נעמה
העמונית ת"ר שור של ישראל שנגה * שור
של כותי פטור ושל כותי שנגה שור של
ישראל תם מושלם חצי נזק ומועד מושלם
נזק שלם ר"מ אומר שור של ישראל שנגה
שור של כותי פטור ושל כותי שנגה שור
של ישראל בין תם בין מועד מושלם נזק שלם
למומרא דסבר ר"מ² כותים גרי אריות הן
ורמינהו³ כל הכתמים הבאים מרקם טהורים
רבי יהודה מטמא מפני שהן גרים וטועים
מבין הנכרים טהורים מבין ישראל ומבין
הכותים ר"מ מטמא והכותים ימטהרין שלא
נחשו ר"מ (ישראל) על כתמיהן אלמא קסבר
ר"מ כותים גרי אמת הם א"ר אבהו קנס
הוא שקנס ר"מ בממונם שלא יטמעו בהם
מתיר רבי יורא⁴ וואלו נערות שיש להם
קנס הבא על הממורת ועל הנתניה ועל
הכותית ואי ס"ד קנס ר' מאיר בממונם ה"ג
נקום כרי שלא יטמעו בהן אמר אביי כרי
שלא

מנעינים אותם עד שיכנסו. אלמא גרי אמת הן: קנס הוא כו'. וקניס ליה טפי מת"ק:
משום
ממנור מאחזתו ומנאשת איש
נעטרבו צהן מרישא שמעיין ליה דיש להן קנס ואפילו דחי ממנור וכ"ש ספק ממורת וי"ל דהיא גופה קמ"ל דגרי אמת הן דלס היו גרי
אריות לא היו להן קנס וא"ת ולרבא דלמנר צפרק עשרה יוחסין (שם)¹ דעמד ושפחה נעטרבו צהן אמאי יש להן קנס ניימא לה איימי
ראיה דלאו שפחה אה ושקול דהא שפחה אין לה קנס כדמוכח באלו נערות (כתובות ד' כט). ועל כרחק לאו מטעם שהיא בחזקת
צבולה אין לה קנס כדלמתיין צירושלמי דשפחה אפילו משומרת אין לה קנס ואע"ג דרובן לאו שפחה נינהו מ"מ תקשה לשמואל דלמנר
אין הולכין בזמנן אחר משום דכל חדא מוקמינן לה בחזקת אביה² שהשפחות נעטרבו צהן ונשאו לכותים אף על גב דלרבא
פסלו כותים משום אסור שפחה ולא מוקמינן להו בחזקת אביהן מ"מ לענין קנס לא מחשבינן להו כשפחה שלא יהא חוטא נשכר
ואף על גב דנקט רבא עבד ושפחה לאו דוקא לפי מה שפירס שהשפחות נשאו לכותים והכותים לעבד ואסן כן משום עבד אין
לפוסלן דנכרי ועבד הנצ על צה ישראל הולד כשר: ד"ה³ נקנום. מדרבנן לדרבנן נמי היו מני למיפדך דמדור רבנן דקנסין
להו דקמני שור של ישראל שנגה שור של כותי פטורי⁴ אלא משום דקתם מנעיין רבי מאיר פריך מרבי מאיר ארצי מאיר:
מאיר

מואבים עצמן. שהתחילו בקלוק
ושכרו את בלעם: פרידום. גחלות:
כפו של רבי אס ראוי. לרע כשר
על אחת כמה וכמה שמתיה:
דקאמרה מואב. לשון פרידות שהוא
מאציה: אנגריא. להשתעבד צהן
להציא להם מים ומזון: שור של
ישראל שנגה לשל כותי פטור. לקמן
מוקי טעמא דקנס הוא שקנסוס שלא
יטמעו ישראל צנומיהם ודיין צקנס
זה אצל כולי האי לא קנסין שיהו
הס משלמים על התס נ"ש ור"מ
חשיב כותי נכרי: גרי אריות הן.
כספר מלכים (ב' ט) מפורש וישלח
ה' צהם את האריות ויטמס כתיבי
התס ויבא מלך אשור (אנשים) מכותה
וקח חשיב שאר מקומות: מרקם
טוריים. עיר שרובה נכרים היא
ודס נכרים טהור מדאורייתא דכתיב
כי מריע וילדה צה ישראל מטמאה
צלידה וצנה ולא נכרית ואע"ג
דרבנן גזרו עליהם שיהו כזבין על
כתמיהן לא גזרו דהא כתמין ישראל
גופייהו מדרבנן נינהו דמדאורייתא
דס יהיה וצנה צבשרה כתיב (שם טו)
שמתלחו מגופה ולא שמתלכו
צבגדה ואפילו רחמה מגופה אמרינן
צמס' דהה (דף לה). שלא גזרו על
דס נכרית טומאה אלא צעדו לח
דמן דס הנכרית צ"ש מטהרין וצ"ה
אומרים כדוקה וכתימי רבלי
מטמאין לת ואינן מטמאין יבלי:
רבי יהודה מטמא מפני שיהו. רובן
גרים ודמן מטמא וישראל הס
אלא שהס טועין ויהינן בחזקת
הנכרים והי הן ישראל מומרי:
מזין ישראל כו'. צמס' מדה (דף נו):
פריקין אי דשראל טהורין דמאן
טמאין ומרעין לה הי מזין ישראל
ומזין הכותים טמאים והנמלאים צערי
ישראל צקנסו מפקר טהורים שלא
נחשדו על כתמיהן להפקיין אלא
מנעיין אותם שלא יטמאו צהן טהרות
והנמלאין צין הכותים ר"מ מטמא
שנחשדו על כתמיהן והכותים מטהרין
שלא נחשדו על כתמיהן להפקיין אלא

מנעינים אותם עד שיכנסו. אלמא גרי אמת הן: קנס הוא כו'. וקניס ליה טפי מת"ק:
משום
ממנור מאחזתו ומנאשת איש
נעטרבו צהן מרישא שמעיין ליה דיש להן קנס ואפילו דחי ממנור וכ"ש ספק ממורת וי"ל דהיא גופה קמ"ל דגרי אמת הן דלס היו גרי
אריות לא היו להן קנס וא"ת ולרבא דלמנר צפרק עשרה יוחסין (שם)¹ דעמד ושפחה נעטרבו צהן אמאי יש להן קנס ניימא לה איימי
ראיה דלאו שפחה אה ושקול דהא שפחה אין לה קנס כדמוכח באלו נערות (כתובות ד' כט). ועל כרחק לאו מטעם שהיא בחזקת
צבולה אין לה קנס כדלמתיין צירושלמי דשפחה אפילו משומרת אין לה קנס ואע"ג דרובן לאו שפחה נינהו מ"מ תקשה לשמואל דלמנר
אין הולכין בזמנן אחר משום דכל חדא מוקמינן לה בחזקת אביה² שהשפחות נעטרבו צהן ונשאו לכותים אף על גב דלרבא
פסלו כותים משום אסור שפחה ולא מוקמינן להו בחזקת אביהן מ"מ לענין קנס לא מחשבינן להו כשפחה שלא יהא חוטא נשכר
ואף על גב דנקט רבא עבד ושפחה לאו דוקא לפי מה שפירס שהשפחות נשאו לכותים והכותים לעבד ואסן כן משום עבד אין
לפוסלן דנכרי ועבד הנצ על צה ישראל הולד כשר: ד"ה³ נקנום. מדרבנן לדרבנן נמי היו מני למיפדך דמדור רבנן דקנסין
להו דקמני שור של ישראל שנגה שור של כותי פטורי⁴ אלא משום דקתם מנעיין רבי מאיר פריך מרבי מאיר ארצי מאיר:
מאיר

(א) מיר כ"ג: היות יב;
(ב) מיר ש"ס היות יב;
(ג) ויבמות ד: קדושין פ"א;
(ד) מטהרין פ"ה: מולין ג: מה;
(ה) יבמות ט: מה טו;
(ו) מהר"ש מ"ז, א: כמות;
(ז) כ"ג, ט"א: ב"ס: א: מוסרה;
(ח) ד"ש

תורה אור השלם

1. ויאמר ה' אלי אל
תצר את מואב ואל
תתגר בם ממלחמה כי לא
אתן קץ מארצו יקשה כי
לכני לוט נתתי את ער
דבריהם ב' ט
יקשה:
2. וקרבת מול בני עמון
אל תצורם ואל תתגר בם
כי לא אתן מארץ בני
עמון קץ יקשה כי לכני
לוט נתתי יקשה:
דבריהם ב' ט

הגהות הב"ח

(א) הנהו ד"ה גרי וכו'
הלכה דביבין גרי אמת
הי"מ:

גליון הש"ס

גמ' שור של כותי פטור.
ע"י מטהרין דף פס ע"ב
מוס' ד"ה ושו"ת כשאל:

מוסף תוס'

א. הוצרך (להחזיר)
(להחזיר) מה"ט, אבל
על ר"ס. ב. משמע
דליק עולה מדאורייתא.
מוס' כמות טט ע"ה ד"ה
הא על תמיהם. ג. כרי
שלא יטמעו בישראל, והא
דגור בהו טפי מבשאר
פטורי קהל משום דהוו
אומה שלימה. מוס' כמות
טט. ד. דפטור כותים
משום. מוס' כמות טט ד"ה
ועל הכותים. ה. ואפילו
לרב אי דאילו איהו גבה
היה ליה קבוע וכו' קבוע
כמוצא על חוצה דמי.
מוס' כמות טט. ו. שהיו
כותים. מוס' כמות טט.
ו. והוא ודאי משום
קנס הוא, דאינהו כותים
גרי אמת הן כיבא להו
מקרבני ושל כותי שנגה
שור של ישראל תם משלם
חצי נזק. כש"ל. והוא נמי
נקנום שלא לפרוע להם
הקנס. ר"ס.

רבינו הגנאל

[ערך]: כל הכתמים
הבאים מרקם טהורים
רבי יהודה מטמא מפני
שהן גרים וטעי. הכתמים
הבאים מן הגרים טהורים.
פי שאין כתיבי גרים
מיטמין, כתם בלעז
מקל"א.

